

**PRO
SOS**
..... HANKE

**KIELISTARTTI OHJAAJAN OPAS -
OSA 2: KieliStartin ryhmätapaamiset
05/2019**

Tytti Hytti, erikoissuunnittelija, PRO SOS -hanke
Annika Biose, sosiaalityöntekijä, Helsingin kaupunki

Sisällys

Alkuun.....	2
2 Ennen Kielistarttia	3
3 Yleistä ohjaustilanteesta.....	4
4 Ryhmäkertojen rakenne	8
1. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – TUTUSTUMINEN JA ALKUINFO	8
2. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – MISTÄ OLEN KIINNOSTUNUT?	12
3. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – ASIOIDEN HOITAMINEN.....	16
4. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – ARJEN SUJUMINEN JA ASUMINEN.....	20
5. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – TERVEYS JA JAKSAMINEN.....	24
6. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – IHMISSUHTEET JA SOSIAALISET TILANTEET	28
7. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – AIKUISOPISKELU, TYÖ JA JATKOPOLUT.....	33
8. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – ATK- OPETUSTA.....	37
9. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – RAHANKÄYTTÖ JA TOIMEENTULO.....	39
10. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – TULEVAISUUDEN TAVOITTEET	43
11. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – KESKUSTELUA JA TUTUSTUMISTA	47
12. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – KESKUSTELUA JA TOIMINTAA + HAASTATTELUT	49
13. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – KESKUSTELUA JA TOIMINTAA + HAASTATTELUT	51
14. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – VALMISTUMINEN JA ARVIOINTI.....	53

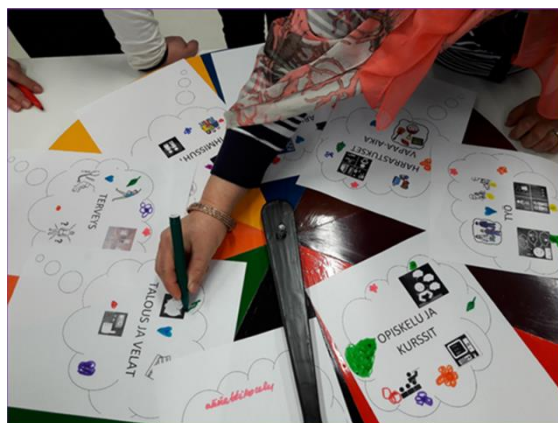
Alkuun

KieliStarttia on kehitetty yhteistyössä Helsingin kaupungin kuntoutusohjauksen, lännen ja idän aikuissosiaalityön sekä Pääkaupunkiseudun PRO SOS -hankkeen kesken vuosina 2017-2019. Tänä aikana KieliStarttiin on osallistunut yhteensä 32 asiakasta ja ohjaamisessa sekä kehittämisessä on ollut mukana kymmenen työntekijää ja vertaisohjaajia. KieliStartin opas on tehty kolmen ryhmän arviointien ja yhteiskehitettyjen materiaalien pohjalta. Apuna on käytetty palvelumuotoilun ideoita, työpajatyöskentelyä, työntekijöiden päiväkirjamerkintöjä sekä jatkuvaa arviointia asiakkaiden, vertaisten, työntekijöiden ja esimiesten kanssa.

KieliStartin opaskirjassa on kolme osaa. Tästä osasta kaksi löydät jokaisen ryhmäkerran tarkan ohjeistuksen ja muistilistan materiaaleista. Lisäksi löydät oppaasta muistilistan ryhmän kokoamisvaiheeseen ja vinkkejä ohjaajille. Oppaan kolmannesta osasta löytyvät harjoitusten materiaalit. Löydät kaikki materiaalit ja tietoa KieliStartista täältä: www.socca.fi/kielistartti

Näiden materiaalien avulla olet yhdessä tiimisi kanssa valmis aloittamaan teidän ensimmäisen KieliStarttinne! Iloa matkaan!

“ Tell me and I forget, teach me and I may remember, involve me and I learn.”
- Benjamin Franklin

2 Ennen Kielistarttia

Muistilistaa valmistautumiseen:

- ❖ Ketkä ovat mukana ohjaamassa ja millainen budjetti toiminnalla on? Rahaa on syytä varata tarjoiluihin, tarvikkeisiin ja tulkikuluihin sekä mahdollisiin tilavuokriin. Kuka pitää huolta budjetista?
- ❖ Ohjaajille kannattaa luoda sähköpostirinki tai what's up ryhmä ja työtila, josta materiaalit löytyvät.
- ❖ Tilat kannattaa varata hyvissä ajoin (ryhmä + kielenopetus). Millaiset säilytyskaapit tilassa on?
- ❖ Sopikaa kielenopetuksesta ja siitä, miten olette kielenopettajaan yhteydessä ryhmän aikana.
- ❖ Sopikaa asiakkaiden yhteyshenkilö
- ❖ Mainosmateriaalin tekeminen asiakkaille ja työntekijöille sekä mainostamisesta sopiminen (kts. liite 1) Varatkaa aikaa mainostamiseen. Voitte käydä myös esittelemässä tiimeissä tulevaa Kielistarttia, mikäli mahdollista.
- ❖ Kuka ottaa ilmoittautumiset vastaan?
- ❖ Lähettäkää kutsukirje asiakkaille
- ❖ Tehkää aikataulu ja yksityiskohtaisempi suunnitelma (kts. malli liitteestä 3).
- ❖ Mistä löytyisi mukaan kokemososaaja suunnittelemaan, vetämään ja arvioimaan toimintaa? Sopikaa siitä, miten tuette kokemososaajaa. Mitkä ovat hänen omat tavoitteensa?
- ❖ Tutustukaa tämän oppaan lisäksi ESY-itsearviointimittariin www.socca.fi/kielistartti
- ❖ Ohjaajien kannattaa perehtyä myös pelillisyyteen ja toiminnallisuuteen. Tässä esimerkiksi on hyvä lähde: <http://kepeli.metropolia.fi/>
- ❖ Sopikaa kalenteriin ohjaajien yhteisiä seuranta-tapaamisia
- ❖ Asiakkaan omatyöntekijä tekee asiakkaan kanssa alustavan palvelutarpeen arvion, johon kirjataan maininta osallistumisesta Kielistarttiin. Tarvittaessa asiakkaalle tehdään sosiaalityön tai sosiaaliohjauksen päätös. Lisäksi asiakkaan omatyöntekijä myöntää asiakkaalle matkalipun ehkäisevänä toimeentulotukena ryhmän ajalle.
- ❖ Tarvittavat hankinnat on hyvä käydä yhdessä läpi, sopia hankinnoista sekä materiaalien tulostamisesta

3 Yleistä ohjaustilanteesta

Ryhmässä on hyvä edetä rauhassa ja kerralla ei saa olla liian paljon asiaa. Asioiden selittämiseen kannattaa varata aikaa.

- Pyri puhumaan selkokieltä, vältä abstrakteja kielikuvia. Etsi keinoja kertoa asioita konkretian kautta. Esimerkiksi kuvat ja piirtäminen auttavat kommunikoinnissa ja virittävät puhumaan. Myös kehollinen esittäminen auttaa.
- Ota mukaasi aimo annos leikkisää mieltä, heittäydy itsekin harjoituksiin mukaan. Se auttaa luottamuksellisen ilmapiirin syntymisessä!

Varaudu siihen, että tarvitset mukaasi huumoria, aikaa kuunnella ja olla läsnä.

- Ryhmässä on hyvä osata luoda tilaa keskusteluille. Harjoituksesta toiseen ei kannata kiirehtiä. Ideana on pysähtyä leikkien ja pelien jälkeen puhumaan esille nousseista asioista.
- Omalla esimerkillä voi rohkaista ryhmäläisiä osallistumaan yhä aktiivisemmin tekemiseen ja keskusteluun.

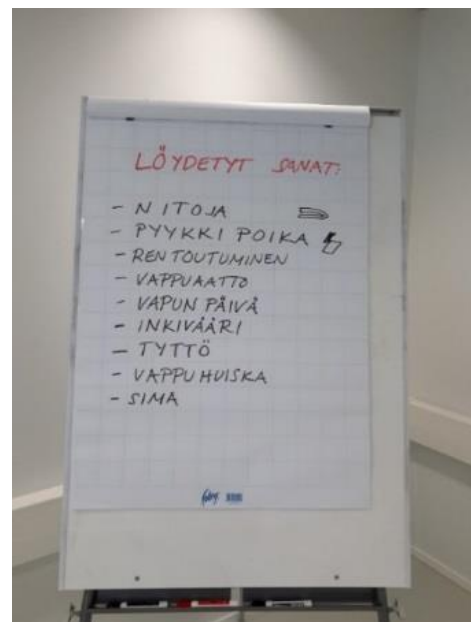
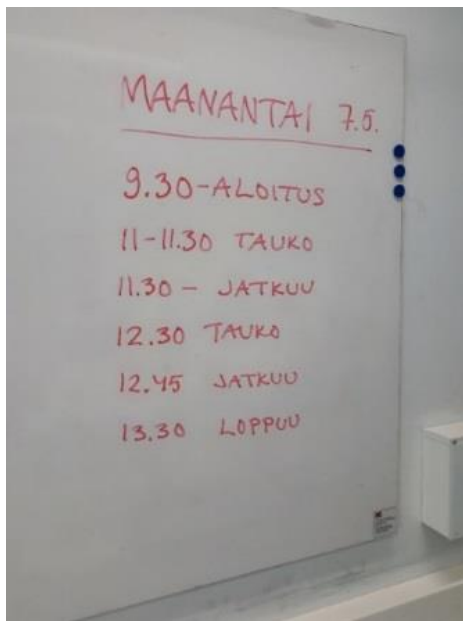
Työparisi saattavat vaihtua kerrasta toiseen, joten on hyvä antaa tilaa myös työparille toimia tilanteissa.

- Perehdy jokaisen ohjauskertasi materiaaliin, yhdessä työparin kanssa, etukäteen. Toisen ohjaajista on aina hyvä olla sovitusti se, joka seuraa ajankulua toimintakerralla. Sopikaa siis ohjauskerran aikataulu valmiiksi, mutta olkaa myös valmiita joustamaan.
- On hyvä muistaa, että ryhmäkerroilla yllättävätkin asiat voivat viedä paljon aikaa. Näissä tilanteissa työparin täytyy pystyä yhdessä sopimaan ”lennossa” luovutaanko esimerkiksi jostain tuolle kerralle suunnitellusta tai muokataanko jotain osuutta lyhyemmäksi.

Jokaisella ryhmäkerralla kannattaa toistaa samoja rakenteita.

- Jokainen ryhmäkerta aloitetaan kerääntymällä ringiin. Yhteinen alkupiiri on tärkeä yhteen hitsautumisen ja yhteiseen toimintaan orientoitumisen väline.
- Käytettävissä olevaa tilaa kannattaa hyödyntää toiminnassa.
- Myös samanlaisten pelien ja leikkien toistaminen on hyödyllistä. Se luo tuttuutta ja turvallisuutta. Leikillisyyttä ja pelillisyyttä on hyvä soveltaa ryhmän mukaan. Kannattaa tehdä sitä mikä toimii! Ryhmäläisten heittäytymiseen voi vaikuttaa ryhmäläisten kokemukset, ryhmäpaine ja erilaiset valmiudet toimia ryhmässä.

- Jokaisen kerran aluksi ohjaajat voivat kirjoittaa päivän kulun (kuva 1). Se selkeyttää työskentelyä. Ohjelman aikataulutuksessa voi kysyä rukoilevilta ryhmäläisiltä, milloin kannattaa pitää taukoja.
- Kieltä voi harjoitella jokaisella kerralla Löydetyt sanat- harjoituksella. Jokainen kirjoittaa 1-2 sanaa, jotka on kuullut tänään. Samalla joku ohjaajista voi kirjoittaa taululle käytettyjä sanoja, tämäkin auttaa ryhmäläisiä löytämään sanoja paperilleen (kuvat 1 a ja b).

Kuvat 1 a ja b. Päivän kulku kannattaa olla esillä jokaisella kerralla ja Kie-listartin jokaiselta kerralta voi löytää uusia sanoja

- Jokaiselle ryhmäläiselle annetaan kansio, jonne he voivat kerätä ryhmän aikana kertyneet materiaalit (kuva 2). Tarkoituksena on, että materiaaleihin voi palata yksilökeskusteluissa.

Kuva 2 Jokaiselle osallistujalle annetaan oma kansio, jonne ryhmän aikana kertyneet materiaalit voi kerätä. Voitte tuunata kansiot kauniiksi.

Jokaisen kerran lopuksi jokainen ryhmäläinen käy antamassa oman arvosanansa juuri kokemalleen ryhmäkerralle.

- Ryhmätilan poistumisoven lähistölle asetellaan jo ennen kerran alkua tikkataulu, tikkataulun yläpuolelle laitetaan esille päivämäärä ja tikkataulun viereen jätetään nastoja. Näillä nastoilla kukin käy pois lähtiessään jättämässä arvosanansa kyseisestä kerhasta.
- Joku ohjaajista ottaa tikkataulusta kuvan, ennen nastojen irrottelamista ja tikkataulun pois pakkaamista. Näin ohjaustiimi saa välitöntä palautetta kerran onnistumisesta (kuva 3).

Kuva 3 Tikkataulu palautteen antamisen tapana – luovaa ja hauskaa.

Kunakin teeman käsittelyyn riittää pari leikillistä, pelillistä tai toiminnallista harjoitusta. Niiden lisäksi aikaa kannattaa jättää harjoitusten purkamiseen ja yhteiseen keskusteluun. Yhteisten harjoitusten ja keskusteluiden lisäksi tavoitteena on tehdä teemoista omia koonteja kansioon, joihin voi jälkikäteen palata. ESYn käsittelyyn kannattaa myös varata aikaa. Se kannattaa olla osa suomen kielen opetusta. Kysymykset voivat olla vaikeita, kun suomen kieltä taidetaan vastaauttavasti.

4 Ryhmäkertojen rakenne

1. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – TUTUSTUMINEN JA ALKUINFO

OHJAAJAN MUISTILISTA -1. KERTA TUTUSTUMINEN JA ALKUINFO

PALLO (MIELELLÄÄN PEHMEÄ EIKÄ KOVIN ISO)	
MAAILMANKARTTA	
NASTOJA TAI NUPPINEULOJA	
KARTTAKORUJEN MATERIAALIT (TARKISTA OHJEESTA TARVITTAVAT VÄLINEET, LIITE 2)	
VÄRIKÄSTÄ PAPERIA	
KYNIÄ	
OSALLISTUJALISTAT JA OHJELMA	
TIKKATAULU	
TULOSTETTU MINÄ TYKKÄÄN – PELILAUTA, PELINAPPULOITA JA NOPPA	
PALKINNOT VOITTAJILLE	
KANSIOT RYHMÄLÄISILLE SEKÄ KANSIOIDEN KORISTELUUN SERVETTEJÄ JA KONTAKTIMUOVIA	
KAHVITUSTARVIKKEET	

Ensimmäisellä kokoontumiskerralla kaikki ohjaajat ovat esittäytymässä.

1. Alkupiiri seisten piirissä.

- Joku ohjaajista aloittaa kertomalla oman nimensä ja pyytää kaikki toistamaan nimen yhdessä
- Pallo heitetään seuraavalle ja tämä kertoo nimensä ja kaikki toistavat sen
- Näin jatketaan, kunnes jokainen on saanut kertoa nimensä
- Mukaan joku liike: Olen Jenni (pyörittää samalla lantiota > Kaikki sanovat Jenni ja pyörittävät samalla lantiota > Jenni heittää pallon seuraavalle > Olen Tiina (heiluttelee samalla käsiään) > Kaikki sanovat Tiina ja heiluttelevat samalla käsiään.

2. Tehdään värikkäät **nimilaput** pöydälle. Jaetaan kaikille omat, henkilökohtaiset kansiot.

3. Ryhmän vetäjät esittelevät itseään ja ryhmän sisältöjä vähän lisää. Jaetaan Kielistartin ohjelma (esimerkkiohjelma liite 3). Kertokaa nyt tai myöhemmin myös ESY-itsearviointimittarista ja miten sitä käytetään ryhmässä: mahdollisuus täyttää kielenopetuksessa, tallennetaan omaan kansioon ja lopussa tehdään yhteenvetoa.

4. Keskustellaan osallistujien toiveista ryhmälle.

5. Tauko ja kahvit. Osallistujia voi pyytää mukaan kahvin keittämiseen ja esille laittoon.

6. Täytetään osallistujalista. Selvitetään poissaolokäytäntöjä ja yhteyshenkilön numero voidaan tallentaa jokaisen omaan puhelimeen.

7. Tuunataan omat kansiot kauniiksi! Voitte tehdä tätä seuraavillakin kerroilla.

8. **Kartta**: jokainen kertoo mistä on kotoisin ja kiinnitetään nuppineula kotikaupungin kohdalle. Ryhmäläiset voivat kertoa kielistä, joita he osaavat (kuva 4).

9. Tauko

10. Tehdään **korut**, jotka kiinnitetään nastoihin kartalla (ohjeet liitteessä 2).

11. Tehdään yhdessä ryhmän **pelisäännöt** (Aurinko: kirjoitetaan yksi sääntö yhteen säteeseen, kuva 5).

12. **Mistä olen kiinnostunut-peli** (liite 4)

- Ryhmäläiset jaetaan pareiksi. Parit keksivät itselleen joukkuenimet. Joukkueiden nimet kirjoitetaan taululle.
- Laitetaan pelilauta keskelle pöydälle.
- Voitte käyttää pelinappuloina esimerkiksi korvakoruja tai muita esineitä.
- Ensimmäinen pari heittää noppaa ja liikkuu nopan osoittamaan luvun pelilaudalla.
- Pari keskustelee, tykkääkö pelilaudan kuvan toiminnasta vai ei ja päättää yhdessä joo tai ei.
- Tämän jälkeen mielipidettä kysytään muilta ryhmäläisiltä.

- Joukkue saa sen mukaan pisteitä, kuinka monta ryhmäläistä on joukkueen kanssa samaa mieltä. Lisää pisteet taululle.
- Voittajajoukkue palkitaan esimerkiksi suklaapatukoilla.
- Pysähtykää kysymään ja keskustelemaan harrastuksista.

13. Kerrotaan ensimmäisestä kielenopetuskerrasta ja ohjeistetaan kielenopetukseen kulkeminen (reitit, liikennevälineet, yms.).

14. Loppupiirissä jokainen voi näyttää jumppaliikkeen, jonka muut toistavat.

15. Ohjeistetaan palautteen antaminen **tikkatauluun**. Muista ottaa valokuva palautteesta.

Kuva 4 Ryhmäläiset maailmankartalla ja itsetehdyt karttakorut

Kuva 5 Yhteisten pelisääntöjen aurinko on ensimmäisen tai toisen kokoontumiskerran yhteinen tehtävä. Aurinkoa pidetään esillä jokaisella toimintakerralla.

Huomioi 1. kerralla:

- Ohjeista aloituskerran paikka hyvin. Varaudu siihen, että kaikki eivät ole osanneet perille.
- Varaa tilaa riittävästi toiminnallisiin harjoituksiin.
- Varaa aikaa tilan järjestämiselle ja siivoamiselle. Ota ryhmäläiset mukaan loppujärjestelyihin.
- Kysy osallistujilta toiveita ryhmälle. Ryhmäkertoja voi muokata ja tutustumiskäyntejä suunnata toiveiden mukaan.
- Yhteydenpitoa ja poissaoloista ilmoittamista helpottaa, jos tallennatte kaikkien ryhmäläisten puhelinnumerot alussa yhteyshenkilön puhelimeen.
- Yhteisiä tuotoksia kannattaa dokumentoida valokuvilla ja ottaa valokuva tikkataulupalautteesta.
- Ole valmis soveltamaan pelejä ja harjoituksia tilanteen mukaan!
- Muista tallentaa asiakastietojärjestelmään suoritusmerkinnät ryhmästä. Jokaisesta ryhmäläisestä voi kirjata tarpeellisia asioita asiakastietojärjestelmään. Kerro asiakkaille, että dokumentoit.
- Voitte pohtia päiväkirjaan esimerkiksi tällaisia asioita:
 - Mikä meni tänään hyvin? Millaista palautetta saimme? Missä voisimme vielä parantaa?
 - Mitä minun täytyy muistaa kertoa eteenpäin seuraavan kerran ohjaajille? Sainko uusia ideoita tänään?
 - Minkälaista kiitosta voin antaa ryhmäläisille ja toisille ohjaajille?
 - Mitä uutta opin tänään ryhmäläisistä; heidän vahvuuksistaan, taidoistaan ja tuen tarpeista?

2. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – MISTÄ OLEN KIINNOSTUNUT?

OHJAAJAN MUISTILISTA – 2. KERTA

MISTÄ OLEN KIINNOSTUNUT

PALLO (MIELELLÄÄN PEHMEÄ EIKÄ KOVIN ISO)

MAAILMANKARTTA

**KOPIOT EDELLISKERRAN PELIN PELILAUDASTA
A4-KOOSSA**

KYNIÄ

OSALLISTUJALISTAT JA OHJELMA

PAPERINEN TIKKATAULU

**JOKAISELLE KOPIO LÖYDETYT SANAT-PAPE-
RISTA**

JOKAISELLE ENSIMMÄISET ESY-KYSYMYKSET

STADIN ASUKASTALOJEN YLEISESITE

KAHVITUSTARVIKKEET

Tänään harjoitusten lisäksi tutustutaan asukastaloon tai jonkin vaihtoehtoiseen paikkaan, josta löytyy monenlaista toimintaa

- 1. Alkupiiri** seisten piirissä.
 - Joku ohjaajista aloittaa kertomalla oman nimensä ja pyytää kaikki toistamaan nimen yhdessä
 - Pallo heitetään seuraavalle ja tämä kertoo nimensä ja kaikki toistavat sen
 - Näin jatketaan, kunnes jokainen on saanut kertoa nimensä
 - Mukaan joku liike: Olen Jenni (pyörittää samalla lantiota > Kaikki sanovat Jenni ja pyörittävät samalla lantiota > Jenni heittää pallon seuraavalle > Olen Tiina (heiluttelee samalla käsiään) > Kaikki sanovat Tiina ja heiluttelevat samalla käsiään.
- 2.** Piirin jälkeen kerrataan **kartan** avulla kunkin oma maa. Uudet aloittajat voivat tehdä itselleen karttakorun ja laittaa ne karttaan oman maan kohdalle.
- 3.** Kerratkaa ryhmän **pelisäännöt**. Kiinnittäkää aurinko seinään.
- 4.** Tehdään **”Minä olen ollut Suomessa 4 vuotta” -jono**
 - mennään asumisajan mukaan jonoon – toisessa päässä on lyhimmän aikaa asunut ja toisessa kauimman aikaa (kaikki paikalla olevat ohjaajat ovat jonossa mukana myös).
 - Paikkojen selvittely on hauskaa ja jännittävää sekä osallistaa jokaista miettimään mihin kohtaan jonoa kukakin kuuluu.
- 5.** Tehdään **”Kuka on syntynyt tammikuussa”-jono**
 - Tämän jonon tekeminen on vielä jännittävämpää, koska kuukaudet eivät välttämättä ole kaikilla muistissa tai helppoja.
 - Lopuksi taputetaan yhdessä.
- 6.** Välipalaa
- 7.** Palataan edelliskerran Mistä olen kiinnostunut -pelin pariin. Jokaiselle ryhmäläiselle jaetaan **A4-kopio pelilaudasta**.
 - Käykää vielä yhdessä läpi, mitä ruuduissa tapahtuu.
 - Jokainen voi ympyröidä harrastukset, joista itse pitää. Ohjaajat voivat näyttää esimerkkiä.
 - Lopuksi käydään kierros, jossa jokainen kertoo yhden asian, jonka osaa.
- 8.** Jokaiselle jaetaan ensimmäiset ESY-kysymykset harrastuksetteemasta.
 - Kertokaa vielä ESY- mittarista ja miten sitä käytetään ryhmässä. Mahdollisuus täyttää kielenopetuksessa, tallennetaan omaan kansioon ja lopussa tehdään yhteenvetoa.
 - Muistuta, että ryhmäläiset ottavat kysymykset mukaan kielenopetukseen.

9. Käykää ryhmäläisten kanssa läpi, missä seuraavan kerran kokoonnutaan, mihin aikaan ja miten sinne pääsee.
10. Lopuksi vierailu **asukastaloon**, (Näette jokaisen ryhmäläisen toimintakyvystä uutta puolta, kun kävelette paikanpäälle.). Anna osallistujille Stadin asukastalojen yleisesite ja kertokaa toimintamahdollisuuksista.
11. Ottakaa mukaan **"Löydetyt sanat"-paperit**
 - jokainen kirjoittaa 1-2 sanaa, jotka on kuullut tänään.
 - Ohjaaja voivat muistella paperille käytettyjä sanoja, tämäkin auttaa ryhmäläisiä löytämään sanoja paperilleen.
12. Muistakaa pyytää ryhmäläisiltä **palaute printattuun tikkatauluun** (kynällä merkiten). Muista ottaa valokuva tikkataulusta.

Huomioi 2. kerralla:

- Mukaan saattaa tulla uusia osallistujia. Varaa aikaa pelisääntöjen kertaamiseen ja asioiden läpikäymiseen uusien osallistujien kanssa.
- Käytä riittävästi aikaa ESY-itsearviointimittarin esittelemiseen. Tärkeää on kertoa, että ESY on luottamuksellinen ja henkilökohtainen dokumentti. Lopussa lasketaan kaikkien osioiden keskiarvot ja täytetään koontiympyrä. Sen ja muun materiaalin pohjalta käydään yksilökeskustelut. Kerro, että ohjaajat mielellään katsovat vastauksia ryhmäkertojen välillä. Esille nousseista asioista voi keskustella ohjaajien kanssa henkilökohtaisesti myös ryhmän aikana.

Harrastukset ja kiinnostukset ESY-kysymyksissä kysytään, onko henkilöllä jokin harrastus, voiko hän harrastaa mitä haluaa, onko hänellä rahaa harrastaa ja innostuuko hän asioista. Aloittitte jo viime kerralla tätä teemaa ja opit lisää ryhmäläisten kiinnostuksen kohteista tänään.

- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa jotain ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan!
 - Mitä opit ryhmäläisistä ryhmässä ja asukastalo vierailulla? Jaksoivatko kaikki kävellä asukastalolle? Mikä heitä siellä kiinnosti?
- Muista tallentaa asiakastietojärjestelmään suoritusmerkinnät ryhmästä. Jokaisesta ryhmäläisestä voi kirjata tarpeellisia asioita asiakastietojärjestelmään. Kerro asiakkaille, että dokumentoit.

3. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – ASIOIDEN HOITAMINEN

OHJAAJAN MUISTILISTA – 3 KERTA

ASIOIDEN HOITAMINEN

PALLO	
KYNÄ	
TIKKATAULU JA NASTAT/ NUPPINEULAT	
ERI VIRASTOJEN LOGOJA VALMIIKSI LEIKATTUNA (LIITE 5)	
FLÄPPIPAPERIA	
TUSSEJA	
LIIMAA	
VARMUUDEN VUOKSI SAKSIA	
OSALLISTUJALISTAT	
LÖYDETYT SANAT PAPERIT	
KUKKARUUKKIJEN TUUNAUS VÄLINEET (KTS. LIITE 6)	
ESY- KYSYMYKSET KAIKILLE RYHMÄLÄISILE	
KAHVITUSTARVIKKEET	

1. Alkupiiri seisten piirissä.

- Joku ohjaajista aloittaa kertomalla oman nimensä ja pyytää kaikki toistamaan nimen yhdessä
- Pallo heitetään seuraavalle ja tämä kertoo nimensä ja kaikki toistavat sen
- Näin jatketaan, kunnes jokainen on saanut kertoa nimensä
- Tehdään piiri mitä tein eilen:
Olen Jenni, eilen kävin elokuvissa > pallonheitto toiselle > Olen Tiina, eilen imuroin kodin. Jälleen jatketaan niin kauan, että jokainen on saanut kertoa kerran.
- Lisäksi voidaan kokeilla heittää mielikuvituspalloa oikean pallon sijaan. Mitä paremmin ryhmäläiset ovat tutustuneet ja mitä syvemmin ryhmähenki on rakentunut, sitä luovempi alkuringissä voi olla.

2. Osallistujalistan kierrättäminen ryhmässä ja muut mahdolliset paperiasiat.

3. Edelliskerran ESY:n palaaminen – oliko helppoa tai vaikeata? Auttoiko joku ymmärtämään kysymyksiä? Tässä kohtaa voi myös muistuttaa, että työntekijöille voi varata tapaamisaikaa, jos kysymykset saavat pohtimaan asioita.

4. Asiointikartta-tehtävä (kuva 6 ja liite 5)

- ohjaajien valmiiksi leikkaamista logoista ja sanoista jokainen etsii ne, jotka ovat itselle tuttuja, eli joissa on itse asioinut ainakin kerran (esimerkiksi KELA, sosiaalitoimisto, Alepa, pankkien logot, poliisi).
- Nämä liimataan omalle fläppipaperille, lisäksi omalle paperille saa tehdä omia merkintöjä ja jokaisen logon kohdalle merkitään sovitut merkit, kuvaamaan siellä asioimisen helppoutta (+) tai vaikeutta (-) tai onnistumista tai epäonnistumista.
- Myös vertaisohjaaja voi tehdä oman ”karttansa”, ja aloittaa yhteisen kierroksen teosten läpikäymisestä, kertomalla omasta kartastaan.

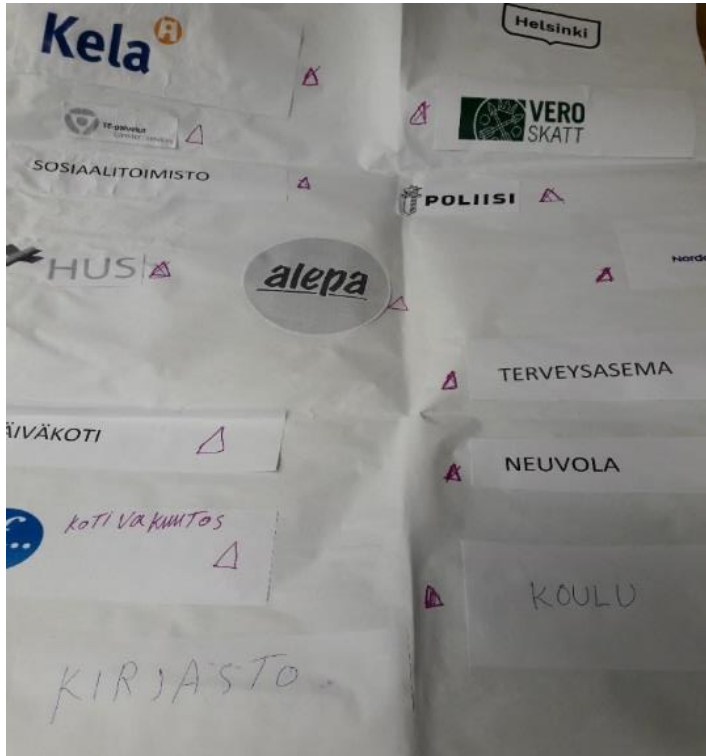
5. Nopea peukkuleikki: Ohjaajat sanovat väittämiä esimerkiksi onko sinulle helppoa varata aika sosiaalitoimistosta. Ne nostavat peukut ylös, jotka ovat samaa mieltä.

6. Pidetään tauko.

7. Löydetyt sanat (kts. edellinen kerta)

8. Kukkaruukkujen tai kynäpurkkien tuunausta, ohjeet näihin löydät liitteestä 6. Muistattehan varata ruukuille riittävästi tilaa kuivumiseen. Jokaisen ruukkuun tulisi myös laittaa nimi sisäpuolelle, jotta ruukkujen tunnistaminen myöhemmin on yksinkertaisempaa (kuva 7).

9. Annathan **ESY-kysymykset** jokaiselle ja muistathan laittaa **tikkataulun** esille, jotta saatte tästäkin kerrasta palautetta ryhmäläisiltä. Ryhmäläisiä on hyvä muistuttaa tikkataulusta ja ottaa siitä kuva, kun kaikki ovat laittaneet palautteensa.

Kuva 6 Jokainen teki itselleen kartan paikoista, joissa on asioinut. Yhdessä sovituille symboleille sai merkitä itselleen, oliko asiointi helppoa vai vaikeaa. Osa ryhmäläisistä lisäili karttaan värejä ja tekstiä. Lopuksi jokainen ryhmäläinen esitteli oman karttansa muille.

Kuva 7 Ruukkujen tuunaus on ollut mieluista. Syksyllä tuunattiin ruukkuihin isutettiin myöhemmin joulukukat ja jokainen sai oman kukkansa kotiin ennen joululomaa. Ryhmäläisillä oli yhteinen keskustelunaihe ja kotonakin riitti kerrottavaa ryhmästä.

Huomioi 3. kerralla:

ESY -kysymyksissä kysytään asioiden hoitamisesta, osaako henkilö asioida itse virastoissa, maksaa asumisesta, hoitaa asioita tietokoneella, kysyä apua, kun sitä tarvitsee ja millaiseksi hän kokee lähiympäristönsä. Miten nämä asiat tulevat esille ryhmässä?

- Kerää ESYt mukaan. Tarkista, että kaikilla on nimet lomakkeissa. Pyrkimyksenä on, että ennen seuraavaa kertaa ohjaajat ehtisivät perehtyä vastauksiin.
- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa jotain ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan! Mitä uutta opit ryhmäläisistä yhteisen toiminnan kautta?
- Yhteisiä tuotoksia kannattaa dokumentoida valokuvilla ja ottaa valokuva tikkataulupalautteesta.
- Muistakaa varata aikaa ohjaajien yhteiseen keskusteluun. Tärkeää on varata aikaa kunkin työntekijän näkemyksen esiintuomiseen, mm. onko noussut esiin voimavaroja, erityisen tuen tarvetta sekä pohtia mitä ESY:stä on noussut esille.
- Muista tallentaa asiakastietojärjestelmään suoriutusmerkinnät ryhmästä. Jokaisesta ryhmäläisestä voi kirjata tarpeellisia asioita asiakastietojärjestelmään. Kerro asiakkaille, että dokumentoit.

4. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – ARJEN SUJUMINEN JA ASUMINEN

OHJAAJAN MUISTILISTA – 4 KERTA

ARJEN SUJUMINEN JA ASUMINEN

ASUMISBINGO- POHJAT (LIITE 7)	
PALKINNOT VOITTAJILLE	
ONNENPYÖRÄ	
RUOKAPYRAMIDI A3- KOKOISENA (LIITE 10)	
RUOKA- AINEKUVAT (MIKÄLI RUOKAPYRAMIDIN SIJAAN TEHDÄÄN KARTONGILLE OMA KOTI; TULOSTETTUJA HUONEITA JA IHMISIÄ, LIITE 8 JA 9) KARTONGIT	
LIIMAA JA SAKSIA	
OPITUT SANAT- PAPERIT	
LOPPUPIIRIN KUVIA KOTITÖISTÄ (ETSI PÄPUNETISTÄ) TIKKATAULU JA NASTAT	
ESY-KYSYMYKSET	
OSALLISTUJALISTAT	
VÄLIPALATARVIKKEET	

1. Alkupiiri seisten piirissä.

- Mukaan joku liike: Olen Jenni (pyörittää samalla lantiota > Kaikki sanovat Jenni ja pyörittävät samalla lantiota > Jenni heittää pallon seuraavalle > Olen Tiina (heiluttelee samalla käsiään) > Kaikki sanovat Tiina ja heiluttelevat samalla käsiään.
 - "Mitä minä tein tänä aamuna?", sitten vuorossa oleva henkilö näyttää eleillä ja liikkeillä mitä hän on tehnyt aamulla ja muut arvaavat sanomalla lauseen (kuten "Olet syönyt leivän aamulla" tai "Olet siivonnut aamulla"). Näin johdatellaan ryhmää päivän aiheeseen.
- ## 2. Keskustellaan viime kerran ESY-kysymyksistä ja kerätään vastauspaperit. Muistathan antaa ryhmäläisille toissakerran ESY-lomakkeet kansioihin, jos olet kerännyt ne mukaan.

3. Täytetään osallistujalistat

4. Asumisbingo (Liite 7):

- Valitaan parit
- Ohjaajapari näyttää ensin esimerkkiä, kuinka bingopaperin kanssa käydään kysymässä toisilta kuvien mukaisia kysymyksiä. Kun saa riittävän monta myöntävää vastausta samalle riville, saa bingon, tai kun kaikki ruudut tulee täyteen!
- Kerrotaan ryhmäläisille, että bingosta saa pienen palkinnon (voi olla varattuna hedelmiä, välipalapatukoita, kyniä, pieniä herkuja).
- Bingon pelaamista jatketaan niin kauan, että jokainen saa yhden bingon ja jokainen saa palkinnon. Lopuksi taputetaan kaikille kiitokseksi. Lisää vinkkejä bingon pelaamiseen voit lukea täältä: http://kepeli.metropolia.fi/harjoitteet_post/kohtaamisbingo/

- ## 5. Jokainen ympyröi bingosta ne asiat, jotka koskevat itseä. Paperit laitetaan kansioon. Varaa aikaa kysymyksille ja keskustelulle.

6. Vaihtoehto 1. **Minun kotini –harjoitus:**

- Jokainen rakentaa omalle kartongille oman kodin; ohjaajilla on valmiina paperisia huoneita, paperisia ihmisiä ja taululle kirjoitetaan huoneiden nimet (Liite 8 ja 9).
- Huoneita liimataan kartongille niin monta kuin omassa kodissa on huoneita ja kotiin liimataan niin monta ihmistä, kuin siellä asuu.
- Käydään lopuksi kierros, jolla jokainen näytti kotiaan ja kertoi, millainen se on ja keitä siellä asuu. Samalla voi keskustella myös esimerkiksi lähiympäristöstä ja naapureista. Valmiit kodit laitetaan talteen omiin kansioihin.

Vaihtoehto 2. **Ruokapyramidi-onnenpyörä**

- Seistään onnenpyörän ympärillä ja jokainen vuorollaan pyöräyttää onnenpyörää.
- Onnenpyörässä on erilaisia ruoka-aineita, jokainen käy viemässä osamakohdastaan ruoka-aineen ruokapyramidiin (Liite 10)
- Yhdessä sanotaan ruoka-aineiden nimiä ääneen.

7. Tauko: tehdään terveellistä välipalaa yhdessä ja syödään yhdessä.
8. Keskustellaan terveellisistä välipaloista, ruoista ja ruokailutavoista. Käydään ruokapyramidi keskustellen läpi (Liite 10).
9. Jokainen lisää **opitut sanat-paperilleen** uusia sanoja!

10.Loppupiirinä tehdään kotitöistä ”minä tykkään tai en tykkää”, ohjaaja näyttää kuvia erilaisista kotitöistä ja kaikki näyttävät peukulla mitä kustakin kotityöstä ajattelee. Tämä aiheuttaa yleensä kovasti naurua. Tulosta kuvia Papunetin ilmaisesta kuvapankista: <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/hak/KOTITY%C3%96T>

11.Tikkataulu-palaute. Muistathan ottaa kuvan valmiista tikkataulusta! Annathan **ESY-kysymykset** mukaan päivän teemasta.

Huomioi 4. kerralla:

Tällä kerralla voit keskittyä asumisen ja arjen teemoihin ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Tässä oppaassa on harjoituksia terveellisestä ruokavaliosta sekä asumisesta.

Asumisesta ja arjesta Esysssä nousee esille naapuri-riidat, asumisen pelisäännöt, turvallisuus omassa lähiympäristössä ja päivärytmi. Näitä teemoja kannattaa syventää asumisbingon tai Minun kotini -harjoituksen avulla. Samalla voit kertoa myös palveluista ja tukimuodoista.

- Ruokaympyrä-harjoituksen voi myös siirtää seuraavalle kerralle. Voitte myös koristella ruukut tai kynäpurkit tällä tai seuraavilla kerroilla.
- Tarkkaile miten kukin ryhmäläinen kokee oman arkensa ja asumisensa. Onko arjessa voimavaroja ja löytyykö tuen tarpeita?
- Kerää ESYt mukaan. Tarkista, että kaikilla on nimet lomakkeissa. Pyrkimyksenä on, että ennen seuraavaa kertaa ohjaajat ehtisivät perehtyä vastauksiin.
- Yhteisiä tuotoksia kannattaa dokumentoida valokuvilla ja ottaa valokuva tikkataulupalautteesta.
- Muista dokumentoida tarvittaessa asiakkaiden muistiinpanoihin tarpeellisia tietoja ja tehdä suoritusmerkinnät ryhmästä.
- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa jotain ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan!

5. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – TERVEYS JA JAKSAMINEN

OHJAAJAN MUISTILISTA – 5 KERTA

TERVEYS JA JAKSAMINEN

PALLO	
FLÄPPIPAPERIA	
AIKAKAUSILEHTIÄ	
KYNIÄ, SAKSIA JA LIIMAA	
TIKKATAULU JA NASTAT	
KOPIOT TEHTÄVISTÄ HARJOITUKSISTA	
PALKINNOT VOITTAJILLE	
ILMAPALLO LOPPUPIIRIIN	
BINGO, LIITE 11. MUISTA VAIHTOEHTONA MYÖS MIELENTERVEYDENKÄSI	
OMA IHMISKEHO- PIIRROT, LIITE 12	
OPITUT SANAT- PAPERIT	
VALKOISTA PAPERIA	
PALKINNOT VOITTAJILLE JA KAHVITUSTARVIKKEET / TERVEELISTÄ VÄLIPALAA	

1. **Alkupiiri** seisten piirissä: nimileikki piirissä
 - i. pallolla
 - ii. kuvitellun pallon kanssa
 - iii. kuviteltu pallo heitetään ja sen saa muovata joksikin esineeksi tai hahmoksi
 - iv. voi myös puuhata jotain (minä siivoan, minä tanssin, minä pesen pyykkiä yms.)
2. Keskustellaan viime kerran ESY-kysymyksistä. Palauta aikaisemmin kerätyt ESY-lomakkeet kullekin ryhmäläiselle.
3. Täytetään osallistujalista
4. Tauko
5. Tauon jälkeen esitellään päivän teema
6. Tehdään yhdessä **hyvinvoinnin kartta** (kuva 8).
 - Piirretään yhdessä yhden ryhmäläisen tai ohjaajan vartalon rajat isolle fläppipaperille.
 - Yleisen tason keskustelua: mikä tukee terveyttä ja hyvinvointia ja mikä hankaloittaa niitä?
 - Kaikki leikkaa lehdistä kuvia (ja tekstejä) ja liimaa paperivartaloon niitä. Liimataan kehon toiselle puolelle hyviä asioita ja toiselle puolelle huonoja. Voi myös piirtää.
 - **Toinen vaihtoehto** on liimata yläosaan hyvään uneen liittyviä asioita, keskiosaan hyvään ravintoon liittyviä asioita ja jalkoihin liikuntaan liittyviä asioita.
 - Konkretisoidaan kysymällä mm. "miten tykkäät liikkua", "miten rentoudut".
 - Harjoituksen jälkeen istutaan piirissä kollaasin ympärillä ja keskustellaan hyvinvointiin ja jaksamiseen vaikuttavista asioista. Kaikki voivat esimerkiksi kertoa siitä, mikä tuo voimia arkeen?
7. Tauko: terveellistä välipalaa!
8. **Terveys- ja hyvinvointibingo** (Liite 11):
 - Käydään kysymykset ensin yhdessä läpi ja sen jälkeen pelataan. Kts. ohjeet esimerkiksi s. 21 asumisbingon kohdalta. BINGOA pelataan pareittain (parit kiertävät kysymässä toisiltaan).
 - Palkintoina voi olla mitä vaan pientä, mitä keksitte hyvinvointiin ja terveyteen liittyen.
9. Jokainen ympyröi bingosta ne asiat, jotka koskevat itseä. Paperit laitetaan kansioon. Varaa aikaa kysymyksille ja keskustelulle.
10. Oma **kehopiirros** A4:lle (Liite 12) = Missä tarvitsen tukea? Mikä paikka on kipeä? Jokainen värittää /piirtää/ kirjoittaa omaan piirrookseen? Laitetaan piirrookset omiin kansioihin.
11. Tauko
12. Jokainen lisää **opitut sanat-paperilleen** uusia sanoja!
13. **Loppupiirissä** jokainen tekee jumppaliikkeen ja toiset toistavat kolme kertaa, toinen kierros niin, että jokainen näyttää jonkun liikuntamuodon /-harrastuksen ja sen jälkeen keskustelua siitä.
 - Vaihtoehtona loppupiirin toteutukseen: yksi seisoo piirin keskellä ja kertoo mistä saa voimaa/mistä tykkää, jokainen, joka on samaa mieltä, ottaa askeleen eteenpäin. Vuoroa voi vaihtaa, vaikka

ilmapalloa heittelemällä– lopulta päädytään isoon ryhmähalaukseen.

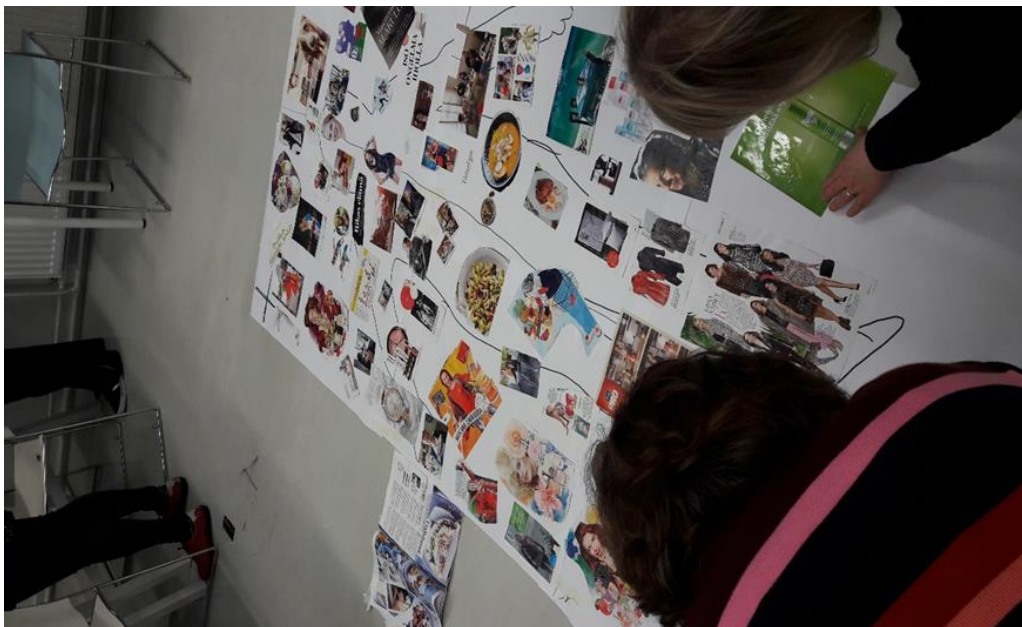
- 14.** Muistutetaan ryhmäläisiä palautteenannosta, voidaan näyttää **tikkataulua**. Muistathan ottaa kuvan valmiista tikkataulusta! Annathan **ESY-kysymykset** mukaan päivän teemasta.

Vaihtoehtoisena harjoituksena tälle teemakerralle Suomen mielen-terveysseuran **Mielenterveyden käsi**. Tulosta juliste malliksi kaikille tästä [www-osoitteesta: https://www.mielenterveysseura.fi/fi/julisteet/mielenterveyden-k%C3%A4si](https://www.mielenterveysseura.fi/fi/julisteet/mielenterveyden-k%C3%A4si)

Löydät sivustolta käden myös arabiaksi, kurdi-soraniksi, venäjäksi ja somaliksi.

Jokainen piirtää oman käden A4:lle ja kirjoittaa/ piirtää siihen asioita, joista saa voimia (Tässä voi olla hyvä piirtää malliksi kuva omasta kädestä taululle.) Mistä minä saan voimia seuraavissa:

- a. uni, lepo
- b. ruoka, ravinto
- c. ihmissuhteet
- d. liikkuminen
- e. harrastukset, luovuus
- f. arvot, valinnat
- g. käydään kierros ja jokainen kertoo: "Minä saan voimia..."

Kuva 8 Hyvinvoinnin kartta, voidaan tehdä ryhmänä yhdessä tai jokainen voi tehdä oman.

Huomioi 5. kerralla:

Terveydestä ja jaksamisesta ESY-mittarissa kysytään unesta, terveellisestä ravinnosta, kivuista, liikunnasta, päihteistä ja henkisestä hyvinvoinnista. Teemoja voi käsitellä oppaan harjoitusten avulla. Tärkeintä on pysähtyä kuuntelemaan ja keskustelemaan. Keskustelun lomassa voit kertoa myös palveluista ja tukimuodoista.

- Tarkkaile miten kukin ryhmäläinen kokee oman terveydentilansa ja jaksamisensa. Löytyykö voimavaroja ja tuen tarpeita?
- Kerää ESYt mukaan. Tarkista, että kaikilla on nimet lomakkeissa. Pyrkimyksenä on, että ennen seuraavaa kertaa ohjaajat ehtisivät perehtyä vastauksiin.
- Yhteisiä tuotoksia kannattaa dokumentoida valokuvilla
- Muistakaa varata aikaa ohjaajien yhteiseen keskusteluun. Tärkeää on varata aikaa kunkin työntekijän näkemyksen esiintuomiseen, mm. onko noussut esiin voimavaroja, erityisen tuen tarvetta sekä pohtia mitä ESY:stä on noussut esille.
- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan!
- Muista dokumentoida tarvittaessa asiakkaiden muistiinpanoihin tarpeellisia tietoja ja tehdä suori- tusmerkinnät ryhmästä.

6. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – IHMISSUHTEET JA SOSIAALISET TILANTEET

OHJAAJAN MUISTILISTA – 6 KERTA

IHMISSUHTEET JA SOSIAALISET TILANTEET

PALLO	
KYNIÄ	
OHJEET JA MATERIAALIT HARJOITUKSISTA	
A3 KOPIOITA MAAILMANKARTASTA	
SYDÄNTARROJA	
ONNENPYÖRÄ JA TULOSTETUT IHMISSUHDEKYSYMYKSET, LIITE 13	
VÄRIKÄSTÄ PAPERIA MINUN VIIKKONI- HARJOITUKSEEN	
OPITUT SANAT- PAPERIT	
NASTAT	
MAALARINTEIPPIÄ	
PALKINNOT VOITTAJILLE	
OSALLISTUJALISTAT	
KAHVITUSTARVIKKEET	

1. Alkupiiri seisten piirissä.

- Mitä ryhmä haluaa tehdä alkupiirissä?
- Esimerkiksi mukaan joku liike: Olen Jenni (pyörittää samalla lanttiota > Kaikki sanovat Jenni ja pyörittävät samalla lanttiota > Jenni heittää pallon seuraavalle > Olen Tiina (heiluttelee samalla käsiään) > Kaikki sanovat Tiina ja heiluttelevat samalla käsiään.
- 2. Täytetään (läsnäolomakkeet ja) osallistujalista.
- 3. Keskustellaan viime kerran ESY-kysymyksistä. Palauta aikaisemmin kerätyt ESY-lomakkeet kullekin ryhmäläiselle.
- 4. **Minun maailmani –kartta**, joka on mukaelma Pesäpuu ry:n Minun maailmani- kartasta (kuva 9).
 - Tulosta maailmankartta kaikille ryhmäläisille A3 kokoisena ilmaiskuvapankista, esimerkiksi: <https://pixabay.com/fi/afrikka-amerikka-etel%C3%A4manner-art-1356782/>
 - Maailmankarttaan liimataan sydäntarrat sinne missä on tärkeitä ihmisiä.
 - Paperin toiselle puolelle keskelle laitetaan oma nimi ja paperi jaetaan neljään osaan: perhe, sukulaiset, ystävät ja muut (naapurit, tutut, viranomaiset, lasten kaverit ym.).
 - Karttaan liimataan tarroja sen mukaan, kuinka monta jäsentä perheessä on, kuinka monta hyvää ystävää on, kuinka monen sukulaisen kanssa pitää yhteyttä, kuinka monen muun tahon kanssa on tekemisissä.
 - Lopuksi käydään purkukierros ja jokainen kertoo omasta maailmastaan. Loppukeskustelussa voi puhua esimerkiksi erilaisista perhekäsityksistä Suomessa ja muissa maissa. Kartat laitetaan lopuksi omiin kansioihin.

Vaihtoehtoinen harjoitus ihmissuhdeverkoston kartoittamiseen on **Tärkeät ihmiset-kädessä -harjoitus**

- Piirtäkää oman käden ääri viivat paperille ja kirjoittakaa jokaiseen sormeen itselle tärkeä ihminen.
- Käsiä voi koristella tai maalata kauniiksi ja laittaa ne omiin kansioihin.
- Esimerkki harjoituksesta löytyy Kepeli-hankkeen materiaalipankista: http://kepelimetropolia.fi/harjoitteet_post/vahvuuksien-kasi/

5. Kahvit!

6. Ihmissuhdeonnenpyörä:

- Laitetaan ihmissuhteisiin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviä kysymyksiä ja tehtäviä pinoihin onnenpyörän reunoille. Leikkaa kortit liitteestä 13.
- Joka toisesta onnenpyörän sektorista saa kysymyksen ja joka toisesta tehtävän. Merkitkää sektorit esimerkiksi maalarinteipillä.

- Pelatkaa pareina. Molemmat parit voivat vastata kysymyksiin ja tehdä tehtäviä. Tehtävien tekemiseen voivat osallistua myös kaikki.
- Jokainen pari pyörittää onnenpyörää vuorollaan ja saa kysymyksen tai tehtävän.
- Tarvittaessa ohjaajat lukevat ja joka kerta ohjaajat toistavat kysymykset ja tehtävät ääneen. Pohditaan yhdessä mitä kysymys tarkoittaa (esimerkkien avulla) ja mitä siihen vastataan.
- Lopuksi voidaan antaa palkinto kaikille osallistujille 😊
- Pelatessa kannattaa pysähtyä keskustelemaan kysymyksistä ja ohjaajat voivat kertoa palveluista ja tukimuodoista.
- Varaa lähelle myös tyhjää paperia ja kyniä.
- Anna jokaiselle osallistujille kysymykset myös paperilla. Jokainen voi ympyröidä itseä koskevat asiat omasta paperista lopuksi.

7. Jokainen lisää **opitut sanat-paperilleen** uusia sanoja!

8. Loppurinkinä **peukunnappaus:**

- "Tämä on käsi. Vasen käsi. Nosta nyt vasen käsi ylös!".
- "Pane vasen käsi vasemmalla puolella olen eteen. Kämmen (näytä mikä on kämmen) ylös".
- "Nosta oikea peukalo ylös! Aseta peukalo oikealla puolella olevan kämmenelle. Peukalon pää koskettaa kämmentä.
- Nyt lasken 1-2-3-NYT! Kun sinä kuulet nyt-sanan yritä napata naapurin peukalo kiinni. Samalla hetkellä yritä vetää oma peukalosi pois."
- Leikki voidaan toistaa vaihtamalla kädet toisinpäin: "Nosta nyt oikea käsi ylös...". (Lähde: Kepeli kotoutumista kehollisilla ja pelillisillä menetelmillä -hanke)

9. Muistutetaan ryhmäläisiä palautteenannosta. Muistathan ottaa kuvan valmiista **tikkataulusta!** Annathan **ESY-kysymykset** mukaan päivän teemasta.

Vaihtoehtoinen harjoitus tälle teemakerralle:

Elämänpiirin kartta (Kuva 11) mukaillen **"Minun viikkoni":**

- Toinen ohjaajista piirtää taululle esimerkin: keskelle tulee oma nimi, josta lähtee "oksia", joissa näkyy missä kaikkialla ohjaaja on käynyt (esimerkiksi kaupassa, koulussa, töissä, kaupungilla, elokuvissa).
- Samalla ohjaaja kertoo viikostaan ("Minä olen käynyt...").
- Jokaisella ryhmäläisellä on oma A4 ja jokainen tekee itselleen oman "Minun viikkoni"-kartan.
- Jokainen kertoo omasta viikostaan. Lopuksi valmis "Minun viikkoni" laitetaan omaan kansioon.

Kuva 9 Minun maailmani kartta molemmilta puolilta

Kuva 10 Pakilan työkeskuksessa teetetty onnenpyörä

Kuva 11 "Minun viikkoni"

Huomioi 6. kerralla:

Minkälainen tunnelma tänään ryhmässä oli? Mitä itse sait tänään evääksesi loppuviikkoon? Tuleeko sinulle mieleen tästä teemasta jotain, mikä unohtui kokonaan? Jos vastaat kyllä, miten sen voisi vielä huomioida ryhmän aikana?

Ihmissuhteista ja sosiaalisista tilanteista ESY-mittarissa kysytään perhesuhteista, ystävyssuhteista, suhteista omiin lapsiin, mahdollisista pe-loista, riitojen sovittelusta, ihmissuhdetaidoista, yhteisöihin kuulumisesta, mahdollisuudesta ilmaista omia mielipiteitä ja sosiaalisesta aktiivisuudesta. Voiko näistä teemoista keskustella harjoitusten avulla?

- Tärkeintä on pysähtyä kuuntelemaan ja keskustelemaan. Keskustelun lomassa voit kertoa myös palveluista ja tukimuodoista.
- Kerää ESYt mukaan. Tarkista, että kaikilla on nimet lomakkeissa. Pyrkimyksenä on, että ennen seuraavaa kertaa ohjaajat ehtisivät perehtyä vastauksiin.
- Yhteisiä tuotoksia kannattaa dokumentoida valokuvilla ja ottaa valokuva tikkataulupalautteesta.
- Muista dokumentoida tarvittaessa asiakkaiden muistiinpanoihin tarpeellisia tietoja ja tehdä suoritusmerkinnät ryhmästä.
- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa jotain ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan!

7. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – AIKUIS- OPISKELU, TYÖ JA JATKOPOLUT

OHJAAJAN MUISTILISTA – 7 KERTA

AIKUISOPISKELU, TYÖ JA JATKOPOLUT

PALLO	
OHJEET HARJOITUKSISTA	
AIKAKAUSILEHTIÄ	
SAKSIA JA LIIMAA	
A3- PAPEREITA	
TIKKATAULU JA NASTAT	
MIELTYMYSKORTIT	
ESY- KYSYMYKSET KAIKILLE	
ONNENPYÖRÄ	
PALKINTOJA VOITTAJILLE	
OSALLISTUJALISTAT	
KAHVITUSTARVIKKEET	

1. Aloituspäiri

- Mukaan joku liike: Olen Jenni (pyörittää samalla lantiota > Kaikki sanovat Jenni ja pyörittävät samalla lantiota > Jenni heittää pallon seuraavalle > Olen Tiina (heiluttelee samalla käsiään) > Kaikki sanovat Tiina ja heiluttelevat samalla käsiään.
- Heitetään mielikuviutusmallolla nimikierrös tai lempiväri.
- Jokainen esittää ilman sanoja toisille jotain, mitä mukavaa on tehnyt viime viikolla ja toiset arvaavat, sanotaan se ääneen yhdessä (näin lämmitellään samalla pantomiimin käyttöön).

2. Keskustellaan viime kerran ESY-kysymyksistä. Olivatko kysymykset helppoja? Olivatko vaikeita? Mikä kysymys oli hyvä? Mikä kysymys oli huono? ESY-kysymyspaperit laitetaan omiin kansioihin. Muistutetaan mahdollisuudesta varata aikaa työntekijöiltä, jos kysymykset saavat pohtimaan asioita. Palauta edellisellä kerralla kerätyt ESY- kysymykset.

3. Täytetään osallistujalistat

4. **Peukkuleikin** aiheesta: mitä koulua/kurssia olet käynyt kotimaassa/Suomessa.

- Ohjaaja esittää kysymyksiä ja jokainen näyttää peukalolla vastauksen.
- Kysymyksiä voi olla esimerkiksi: Oletko käynyt kotimaassasi koulua? Oletko käynyt Suomessa koulua? Oletko ollut töissä kodin ulkopuolella? Oletko ollut kielikurssilla Suomessa? Oletko ollut töissä Suomessa? Onko sinulla ammatti?
- Samalla voi kertoa suomalaisesta koulujärjestelmästä, infota opiskelumahdollisuuksista sekä työelämästä.

5. Piirissä jako kolmeen (eli yksi, kaksi, kolme). Jakaudutaan pikkuryhmiin ja esitetään toisillemme **pantomiimeja**: "Mitä tein kotimaassa?", "Mitä tein ennen kuin tulin Suomeen?".

6. Kahvitauko

7. **"Mitä tein kotimaassa ja mitä olen tehnyt Suomessa/mitä haluaisin tehdä Suomessa."** – harjoitus. Etsitään kuvia lehdistä tai mieltymysmittarikorteista ja liimataan jokainen kuvat omalle A3:n paperille.

8. Jokainen vuorollaan näyttää kuviaan ja kertoo, mitä teki ennen kuin tuli Suomeen ja mitä haluaisi tehdä Suomessa.

9. **"Mitä voi tehdä Kielistartin jälkeen?":**

- Kerrotaan lyhyesti, että kun Kielistartti loppuu (piirretään taululle jana ja sen loppuun päivämäärä), voi tehdä monenlaisia asioita.
- Piirretään viivoja kielistartista työtoimintaan, työkokeiluun, kielen opiskeluun, osallistumiseen muuhun toimintaan (asukastalot, Monika-naiset, Luetaan yhdessä ym.). Kerrotaan, että näistä saa lisää tietoa myöhemmin ja myös yksilötapaamisissa.

- 10. Onnenpyörä -harjoitus toimintamahdollisuuksista** Liitteessä 14 löytyy linkkejä sosiaalisen kuntoutuksen jatkopolkuvaihtoehtoiksi. Tutustu ennen ryhmää vaihtoehtoihin ja tulosta mahdollisia esitteitä/kuvia mukaan.
- Otetaan (Kuva 12) ”onnenpyörä” pöydälle, sektoreilla on eri jatkopolkujen nimiä/esitteitä/kuvia ja kahdella sektorilla jokeri.
 - Yksi pyöräyttää onnenpyörän viisaria ja esitellään se vaihtoehto, johon viisari pysähtyi.
 - Jos se pysähtyi jokerin kohtaan, pyörittäjä nostaa mieltymyskorttien korttipakasta yhden ammattia kuvaavan kuvakortin ja esittää sen toisille pantomiimina, toiset arvailevat. Pantomiimin esittäjät palkitaan suklaapatukoilla.
 - Mieltymysmittarin kortit ja niiden soveltamismahdollisuuksia löydät täältä: http://kepelimetropolia.fi/harjoitteet_post/mieltymysmittari-taitoja-harastuksia-ja-ammatteja/
- 11.** Jokainen lisää **opitut sanat-paperilleen** uusia sanoja!
- 12.** Pyydetään jokaista laittamaan lähtiessä **tikkatauluun** nastapalautteeksi kerrasta. Jaetaan kotitehtäväksi **ESY-kysymykset** ja muistutetaan, että ne kannattaa ottaa mukaan kielenopetuskerralle.

Kuva 12 Onnenpyörää voi käyttää luovasti ja moneen!

Huomioi 7. kerralla:

Opiskelusta ja työstä ESY-mittarissa kysytään toiveesta saada opiskelupaikka tai työllistyä, uskooko henkilö, että hänellä on taitoja ja osaamista sekä halusta oppia uusia asioita.

Teemoja voi käsitellä oppaan harjoitusten avulla. Tärkeintä on pysähtyä kuuntelemaan ja keskustelemaan. Keskustelun lomassa voit kertoa palveluista ja tukimuodoista.

- Tarkkaile millaisia taitoja, osaamista ja kiinnostuksen kohteita ryhmäläisillä on!
- Kerää ESYt mukaan. Tarkista, että kaikilla on nimet lomakkeissa. Pyrkimyksenä on, että ennen seuraavaa kertaa ohjaajat ehtisivät perehtyä vastauksiin.
- Muista dokumentoida tarvittaessa asiakkaiden muistiinpanoihin tarpeellisia tietoja ja tehdä suoritusmerkinnät ryhmästä.
- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa jotain ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan!

8. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – ATK-OPETUSTA

OHJAAJAN MUISTILISTA – 8 KERTA

ATK-OPETUSTA

MONISTEET	
PAPERINEN TIKKATAULU	
KYNIÄ	
OSALLISTUJALISTAT	
KAHVITARVIKKEET	

Vaihtoehtoisesti vierailun osallistujien toivomaan paikkaan, esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan paikkaan.

ATK -kerralla etsikää tila, jossa voi itseopiskella tietotekniikkaa. Päivän tarkoitus on opetella käyttämään internetiä ja sähköpostia. Samalla saa kokonaiskuvaa osallistujien tietokoneenkäyttötaidoista sekä jonkun verran kuvaa suomen kielen kirjoittamisesta ja kirjainten tunnistamisesta.

- 1. Alkupiirissä** nopea peukkuleikki: Ohjaajat sanovat väittämiä esimerkiksi oletko käyttänyt tietokonetta. Ne nostavat peukut ylös, jotka vastaavat kyllä.
- 2.** Osallistujalista
- 3.** Käydään läpi **opetusmonisteen** (Liite 15) avulla tietokoneen käynnistämistä ja sammuttamista. Tutustutaan näppäimistöön ja kokeillaan tiedonhakua internetistä googlen avulla. Opetellaan käyttämään reittiopasta. Jokainen etsii itselleen reitin kotiin.
- 4.** Tauko ja välipalaa
- 5.** Opetellaan **sähköpostin käyttöä**. Luodaan kaikille gmail-tilit ja harjoitellaan viestin lähettämistä ja vastaanottamista.
- 6.** Täytetään **tietokone tutuksi-moniste** (Liite 16), joka laitetaan omaan kansioon.
- 7.** Käykää yhdessä infoFinland sivustolla <https://www.infofinland.fi/> Kukin voi etsiä tietoa omalla äidinkielellään.
- 8.** Kerrotaan mahdollisuuksista harjoitella tietokoneen käyttöä asukastaloissa ja kirjastoissa.
- 9. Loppupiiri** peukun nostolla. Ne nostavat peukun jotka ovat samaa mieltä. Ohjaajat esittävät kysymyksiä, kuten oliko vaikeaa, oliko helppoa, aikooko lähettää s-postia tai käyttää reittiopasta.

Huomioi 8. kerralla:

- Vertaisohjaajia ja paremmin atk-taitoja osaavia ryhmäläisiä kannattaa pyytää opastamaan muita ryhmäläisiä.
- Tärkeää olisi auttaa ryhmäläisiä löytämään paikka, jossa voivat harjoitella ATK-taitoja.
- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa jotain ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan!

- 10.** Annetaan palaute **paperiseen tikkataulun**. Muistathan ottaa kuvan valmiista tikkataulusta!

9. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – RAHANKÄYTTÖ JA TOIMEENTULO

OHJAAJAN MUISTILISTA – 9. KERTA

RAHANKÄYTTÖ JA TOIMEENTULO

TYHJÄ PULLO

**TEE FLÄPPIPAPERILLE PELILAUTA TIETOVI-
SAAN TAI ONNENPYÖRÄÄN**

FLÄPPIPAPERIA

SAKSIA, TUSSEJA JA LIIMAA

TIKKATAULU JA NASTAT

**MATERIAALIT TULOSETTUNA HARJOITUK-
SIIN**

OSALLISTUJALISTAT

PALKINTOJA VOITTAJILLE

KAHVITUSTARVIKKEET

1. Aloituspiiri

- jokainen näyttää jumppaliikkeen ja muut toistavat perässä
- Mitä muuta ryhmä haluaa tehdä piirissä?

2. Keskustellaan viime kerran ESY-kysymyksistä. Kerätään vastauspaperit. Muistutetaan mahdollisuudesta varata aikaa työntekijöiltä, jos kysymykset saavat pohtimaan asioita. Palauta aikaisemmin kerätyt ESY-lomakkeet kullekin ryhmäläiselle.

3. Täytetään osallistujalista

4. Jaetaan ryhmä kahteen joukkueeseen **atomit ja molekyylit-leikin** avulla. Ohjeet leikkiin löytyvät täältä: http://kepeli.metropolia.fi/harjoitteet_post/atomit-molekyylit-ryhmat-numeroin/

5. Kahvitauko

6. Kerrotaan päivän teema – näytetään kuvien avulla päivän teema (teipataan kuvia fläpille)

7. Pelataan **talousvisaa** pullonpyörytyksellä (kysymykset ja kuvat liitteessä 17-18).

- Aikaisemmin muodostetut kaksi joukkuetta istuvat vastakkain.
- Lattialle tai pöydälle, joukkueiden väliin, laitetaan pelilauta: fläpille liimataan pelattavat teemat kuvilla: säästäminen, taloushuolet, raha-asioiden hoitaminen.
- Toinen joukkue aloittaa pyörittämällä pulloa. Teema, johon pullo pysähtyy osoittamaan, on se, josta esitetään kysymys. Koko joukkue miettii yhdessä vastausta ja kertovat ääneen ajatuksiaan vastaukseksi.

Vaihtoehtoisesti teipataan onnenpyörän sektoreihin kuvat talouspelistä. Kysytään joukkueelta aina onnenpyörän pyörytyksen jälkeen kysymyksen sen kuvan mukaan, mihin viisari pysähtyy (kuva 13).

Pisteitä pelissä voi antaa joukkueille esimerkiksi näin:

- jos kysymykseen vastattiin vain kyllä tai ei, kysyttiin, onko toinen joukkue samaa mieltä. Jos oli, sai vastausvuorossa oleva joukkue pisteen.
- jos kysymykseen pystyi vastaamaan keksimällä useampia asioita, kuten tapoja säästää ym., sai pisteitä vastausten lukumäärän mukaan.
- Kirjoitetaan kysymys vielä fläpille ja keskustelusta esille nousseita huomioita. Avataan netistä linkkejä (esim. talous- ja velkaneuvonta) keskustelun lomassa ja kirjoitetaan myös fläpille kuhunkin kysymykseen liittyviä vinkkejä, esimerkiksi järjestöjä ja palveluita.

8. Kahvitauko

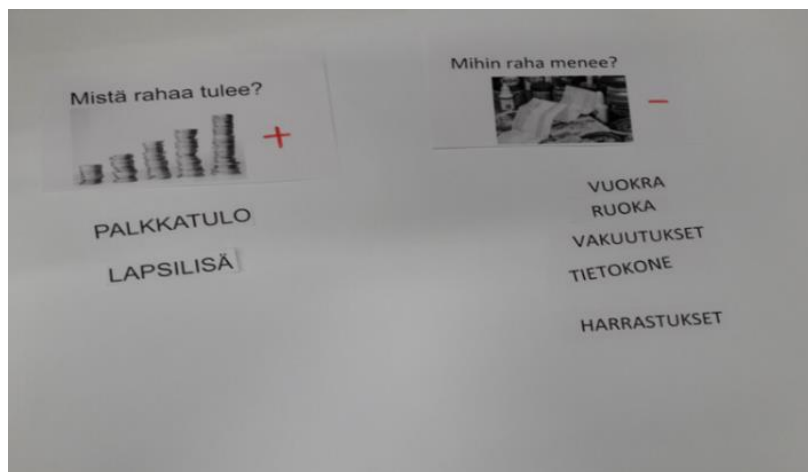
9. **Harjoitus OMAT TULOT JA MENOT** (Kuva 14)

- Tulostetaan tuloja ja menoja ja leikataan ne liuskoiksi tai annetaan kaikille oma nippu (Liite 19.)
- Jokainen ryhmäläinen rakentaa omalle fläpille omat tulot ja menot.

- Kannattaa alussa käydä läpi kaikki tukimuodot ja menot. Samalla voi keskustella mistä mitäkin tukea haetaan ja koska.
 - Ohjaajat voivat tehdä mallin harjoituksesta.
 - Lopuksi keskustellaan koonneista piirissä. Omaa koontia ei tarvitse esitellä, keskustelu voi olla yleisellä tasolla.
- 10.** Jokainen lisää **opitut sanat-paperilleen** uusia sanoja!
11. Muistutetaan ryhmäläisiä palautteenannosta **tikkatauluun**. Muistathan ottaa kuvan valmiista tikkataulusta! Annathan **ESY-ky-symykset** mukaan päivän teemasta.

Kuva 13 Pelilautavaihtoehtoja talousvisaan. Teemoina säästäminen, taloushuolet ja raha-asioiden hoitaminen. Joukkueet miettivät esitettyyn kysymykseen vastauksensa. Lopuksi aiheeseen liittyen voidaan keskustella ja ohjaajat voivat antaa faktatietoa esimerkiksi teemaan liittyvistä palveluista.

Kuva 14 Mistä rahaa tulee, mihin raha menee? Jokainen ryhmäläinen leikkaa ja liimaa itselleen oman tilanteensa paperille ja lisää sen omaan kansioon. Harjoituksessa oppii sanoja sekä hahmottamaan tuloja ja menoja.

Huomioi 9. kerralla:

Rahankäytöstä ja toimeentulosta ESY-mittarissa kysytään rahojen riittävydestä, laskujen maksamisesta, säästämisestä, kuluttamisesta ja veloista.

- Teemoja voi käsitellä oppaan harjoitusten avulla. Tärkeintä on pysähtyä kuuntelemaan ja keskustelemaan. Keskustelun lomassa voit kertoa myös palveluista ja tukimuodoista.
- Mitä opit tänään ryhmäläisten taloustilanteesta ja tuen tarpeista?
- Kerää ESYt mukaan. Tarkista, että kaikilla on nimet lomakkeissa. Pyrkimyksenä on, että ennen seuraavaa kertaa ohjaajat ehtisivät perehtyä vastauksiin.
- Muista dokumentoida tarvittaessa asiakkaiden muistiinpanoihin tarpeellisia tietoja ja tehdä suoritusmerkinnät ryhmästä.
- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa jotain ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan!

Muistakaa valmistautua loppukeskusteluihin:

Aikatauluttakaa loppukeskustelut. Ensimmäinen keskustelu on ryhmän loppukerroilla ja toinen jonkin ajan päästä omatyöntekijän kanssa. Huomioikaa loppukeskustelujen yhteydenpito, sopiminen ja tiedottaminen omatyöntekijöiden kanssa.

Varatkaa tulkit ja tilat loppukeskusteluihin (1 ja 2).

Valmistautukaa loppukeskusteluihin: asiakkaan kansioon ja ESY:yn tutustuminen ja asiakkaiden oman valmistautumisen tukeminen (materiaalit kansiossa ja ESYt-täytetty).

10. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – TULEVAISUUDEN TAVOITTEET

OHJAAJAN MUISTILISTA – 10 KERTA

TULEVAISUUDEN TAVOITTEET

FLÄPPIPAPERIA	
A4- PAPERILLE TEHDYT TEEMA- KUPLAT (LIITE 21)	
SAKSIA, LIIMAA JA TUSSEJA	
ONNENPYÖRÄ	
TULOSTA ERIVÄRISILLE PAPERILLE TYHJIÄ KUPLIA (KTS. LIITE 22)	
KUVIA (LIITE 23) LISÄÄ KUVIA VOIT TULOSTAA MYÖS TÄÄLTÄ: HTTP://KEPELE.METROPOLIA.FI/HARJOITTEET_POST/MIELTYMYSMITTARI-TAITOJA-HARRASTUKSIA-JA-AMMATTEJA/	
TIKKATAULU JA NASTAT	
ESY- KYSYMYKSET KAIKILLE	
OSALLISTUJALISTAT	
PIENIÄ PALKINTOJA	
KAHVITUSTARPEET	

1. Aloituspiirissä **peukun nappaus**:

- "Tämä on käsi. Vasen käsi. Nosta nyt vasen käsi ylös!"
- "Pane vasen käsi vasemmalla puolella olen eteen. Kämmen (näytä mikä on kämmen) ylös".
- "Nosta oikea peukalo ylös! Aseta peukalo oikealla puolella olevan kämmenelle. Peukalon pää koskettaa kämmentä.
- Nyt lasken 1-2-3-NYT! Kun sinä kuulet nyt-sanan yritä napata naapurin peukalo kiinni. Samalla hetkellä yritä vetää oma peukalosi pois."
- Leikki voidaan toistaa vaihtamalla kädet toisinpäin: "Nosta nyt oikea käsi ylös...". (Lähde: Kepeli kotoutumista kehollisilla ja pelillisillä menetelmillä -hanke)
- Voitte tehdä peukun nappaamisesta kilpailun: ne, jotka saavat peukun kiinni, muodostavat pienemmän piirin ja sitten pienemmän ja lopulta jäljellä on vain kaksi. Voittaja saa palkinnon!

2. "**Minä toivon piiri**":

- Pyydä ryhmää asettumaan piiriin, jää itse keskelle.
- Kerro ohje: *"Tässä leikissä vaihdetaan paikkaa. Keskellä oleva kertoo asian, jota toivoo. Vaihda paikkaa, jos toivot... KIELIKURS-SILLE. Jos toivot pääseväsi kielikurssille, vaihda paikkaa nopeasti. Älä mene omalle paikalle takaisin. Yksi jää ilman paikkaa ja tulee keskelle.*
- Ohjaaja nappaa vapautuvan paikan ja joku pelaajasta jää keskelle.
- Uusi pelinohjaaja sanoo tai ilmaisee uuden toiveen tai kiinnostuksen kohteen tms.

3. Ajatusten jakamista edellisen kerran teemasta ja osallistujalistat.

4. Tänäpäin puhutaan tulevaisuuden toiveista, haaveista ja tavoitteista. Näytetään **haavekuplaa** (Liite 20)

5. **Onnenpyörä** asetetaan pöydälle ja kaikki kokoontuvat sen ympärille.

- Onnenpyörälle on aseteltu A4-paperit, joissa kuplat: ihmissuhteet, terveys, arki ja asuminen, harrastukset ja osallistuminen, työ, opiskelu ja kurssit (Liite 21).
- Jokainen valitsee itselleen tussin ja käy merkkäämassa oman merkin jokaiseen teemaan, johon omat toiveet liittyvät. Jotta ohjaajat tunnistaisivat merkit, laitetaan samat merkit osallistujalistaan kunkin nimen kohdalle (Kuva 15).

6. Kahvitauko

7. Palataan onnenpyörän ääreen. Keskustellaan mihin haaveet sijoittuvat.

8. Tehdään **haavekartta**.

- Kaikille jaetaan oma fläppipaperi ja laitetaan esille eriväriset tyhjät kuplat (Liite 22). Laitetaan kuvia esille teemoista (Liite 23).
- Jokainen kokoaa kuvista ja itse piirtämällä oman tulevaisuuden haavekartan (kuva 16).
- Lopuksi kokoonnutaan piiriin ja kukin saa kertoa omista haaveistaan, jos haluaa.

- Otetaan valokuvat kaikkien haavekartoista kansioon.
 - Ohjaajat voivat kertoa palveluista samalla.
- 9. Haluaisitko...? –bingoa** (Liite 24) voi pelata tällä kerralla sopivassa välissä. Bingon säännöt voit kerrata neljännen ryhmäkerän ohjeista. Bingon jälkeen kukin voi raksia ruudut, jotka koskevat häntä itseään.
- 10.** Jokainen lisää **opitut sanat-paperilleen** uusia sanoja!
- 11.** Muistutetaan ryhmäläisiä palautteenannosta **tikkataululle**. Muistathan ottaa kuvan valmiista tikkataulusta! Annathan **ESY-kysymykset** mukaan päivän teemasta.

Kuva 15 Teemakuplat onnenpyörässä, ryhmäläiset merkitsemässä omiin haaveisiinsa liittyviä teemoja.

Kuva 16 Tässä lähtee rakentumaan unelmakartta

Huomioi 10. kerralla:

Tällä kerralla opit paljon ryhmäläisten tulevaisuuden toiveista. Varaa aikaa haavekarttojen esittelylle. Se on tärkeä hetki ryhmäläisille. Tulevaisuuskerta on samalla kokoava kerta ryhmän eri teemoista.

ESY-mittarissa kysytään, onko henkilöllä tulevaisuuden suunnitelmia ja tavoitteita, uskooko henkilö, että tavoitteet toteutuvat ja miten henkilö näkee tulevaisuuden. Ryhmässä voitte konkretisoida näitä asioita.

- Kerää edellisen kerran ESYt mukaan. Tarkista, että kaikilla on nimet lomakkeissa. Pyrkimyksenä on, että ennen seuraavaa kertaa ohjaajat ehtisivät perehtyä vastauksiin.
- Muistuta ryhmäläisiä ottamaan kansiot ja ESY-materiaalit mukaan seuraaville kerroille.
- Muista dokumentoida tarvittaessa asiakkaiden muistiinpanoihin tarpeellisia tietoja ja tehdä suoritusmerkinnät ryhmästä.
- Muistathan työparisi kanssa kirjoittaa jotain ohjaajien yhteiseen päiväkirjaan! Mitä opitte ryhmäläisten tulevaisuuden toiveista?

11. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – KESKUSTELUA JA TUTUSTUMISTA

OHJAAJAN MUISTILISTA – 11 KERTA

KESKUSTELUA JA TUTUSTUMISKÄYNTI

PAPERINEN TIKKATAULU JA KYNÄ	
TIETO HENKILÖKOHTAISESTA KESKUSTELU-AJASTA	
ESY- YHTEENVETOYMPYRÖITÄ	
OSALLISTUJALISTAT	
EVÄSTARPEET	
KAHVITUSTARVIKKEET	

Teemana **Keskustelua ja tutustuminen kuntouttavan työtoiminnan tai muuhun yhdessä sovittuun paikkaan**

1. Alkupiiri

- Tällä kertaa jokainen voi kertoa kuulumisiaan omalla vuorollaan. Vuoroa vaihdetaan mielikuvituspalloilla.

2. Juodaan kahvit ja otetaan ESYt esiin.

- Jokainen aloittaa laskemaan (ohjaaja auttaa tarvittaessa) keskiarvot jokaiselle teemalle ja kukin keskiarvo merkitään omaan ESY-ympyrään.
- Tätä ei todennäköisesti saada täysin valmiiksi tällä kerralla, jatketaan seuraavalla kerralla. Muistutetaan ottamaan kaikki ryhmän aikana tehty materiaali ja ESYt mukaan ensi kerralla.

3. Täytetään osallistujalistat

4. Tehdään yhdessä eväät mukaan tutustumiskäynnille.

5. Matkustetaan yhdessä tutustumiskäynnille. Pidetään kohteessa sopivassa kohdassa evästauko.

6. Jokainen lisää opitut sanat-paperilleen uusia sanoja!

7. Pyydetään palaute paperiseen tikkatauluun. Jaetaan jokaiselle henkilökohtainen kirje, jossa hänelle varatut henkilökohtaisten keskustelujen tarkat ajat kerrotaan.

12. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – KESKUSTELUA JA TOIMINTAA + HAASTATTELUT

OHJAAJAN MUISTILISTA – 12 KERTA

YKSILÖHAASTATTELUT JA TOIMINTAA

TIKKATAULU JA NASTAT	
TYNYLIINAT (JOKASEEN ON KIRJOITETTU KANGASTUSSILLA YHDEN RYHMÄLÄISEN NIMI) TAI KANGASKASSIT	
KANGASTUSSIT	
ERILAISIA PELEJÄ (ESIM. PALAPELEJÄ JA ALIASPELI)	
RUUKKUJEN KORISTELUTARPEET	
ESY- YHTEENVETOYMPYRÖITÄ	
OSALLISTUJALISTAT	
KAHVITUSTARVIKKEET	

- 1. Aloituspiiri** – mitä ryhmä haluaa tehdä?
- 2. Valokuva-leikki**
 - Osallistujat asettuvat ryhmäasetelmaan
 - Yksi menee huoneesta ulos, jolloin asetelman ihmiset vaihtavat paikkaa.
 - Pyydetään huoneesta poislähtenyt sisään ja hän yrittää asetella ihmiset alkuperäisille paikoilleen.
- 3.** Jokainen ottaa omat ESY:t esille ja laskee (ohjaaja voi auttaa) keskiarvot jokaiselle teemalle ja keskiarvo merkitään omaan ESY-ympyrään.
- 4.** Tällä kerralla voidaan koristella ja viimeistellä ruukkuja, jos niitä on aikaisemmin tehty.
- 5.** Levitetään **tyynyliinat tai kangaskassit** pöydille ja kerrotaan, että teemme jokaiselle ryhmäläiselle oman lahjan.
 - Jokainen voi käydä kirjoittamassa tai piirtämässä jokaiseen tyynyliinaan jotain kaunista, tsemppaavaa, iloista tai mukavaa. Näin jätämme muiston toisillemme.
 - Myös ohjaajat siis osallistuvat tähän.
 - Tyynyliinat eivät mahdollisesti tule valmiiksi, joten voidaan jatkaa seuraavalla kerralla loppuun.
- 6.** Kahvitauko
- 7.** Pelailua ja keskustelua pienryhmissä
- 8.** Jokainen lisää **opitut sanat-paperilleen** uusia sanoja!
- 9.** Muistutetaan **tikkataulusta**. Muista ottaa kuva valmiista äänestystuloksesta.

Samalla, kun päivän ohjelma etenee, jokainen, jolla on henkilökohtaisen keskustelun aika tällä kerralla, lähtee keskusteluun vuorollaan, yhdessä ohjaajan tai ohjaajien kanssa. Ohjeita henkilökohtaiseen keskusteluun löytyy liitteestä 25.

13. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – KESKUSTELUA JA TOIMINTAA + HAASTATTELUT

OHJAAJAN MUISTILISTA – 13 KERTA

YKSILÖKESKUSTELUT JA TOIMINTAA

TIKKATAULU JA NASTAT	
TYYNYLIINAT (JOKAISEEN ON KIRJOITETTU KANGASTUSSILLA YHDEN RYHMÄLÄISEN NIMI)	
KANGASTUSSIT	
TULOSTETTU SUOMIGURU- PELI	
ESY- YHTEENVETOYMPYRÖITÄ	
OSALLISTUJALISTAT	
KAHVITUSTARVIKKEET	

1. Aloituspiiri!

2. Jatketaan **keskiarvojen laskemista ESY-kysymyksiin** niiltä, joilta ei ehditty laskea edellisellä kerralla. Keskiarvot merkitään omaan ESY-ympyrään.

3. Viimeistellään tai aloitetaan tyynyliinujen tuunaus

4. Kahvitauko

5. "Minä tykkään piiri"

- Pyydä ryhmää asettumaan piiriin, jää itse keskelle.

- Kerro ohje: "Tässä leikissä kaikki liikkuvat kohti keskikohtaa, jotka tykkävät sanotusta asiasta. Liiku, jos tykkäät.... JÄÄTELÖSTÄ.

- Uusi pelinohjaaja sanoo tai ilmaisee uuden kiinnostuksen kohteen jne.

6. Yhteinen harjoitus – ohjaajien luovuus kunniaan!

Yksi mahdollisuus on pelata yhdessä SuomiGuru-peliä (kuva 17). Ohjeet ja materiaalit löydät täältä: http://kepelimetropo-lia.fi/harjoitteet_post/suomi-guru-opi-suomea-suomesta/

7. Ryhmäläisille voi kertoa, että viimeiselle kerralle saa tuoda jotain yhteistä naposteltavaa, mikäli haluaa.

8. Muistutetaan **tikkataulusta**. Muista ottaa kuva valmiista äänestystuloksesta!

Samalla, kun päivän ohjelma etenee, jokainen, jolla on henkilökohtaisen keskustelun aika tällä kerralla, lähtee keskusteluun vuorollaan, yhdessä ohjaajan tai ohjaajien kanssa.

Kuva 17 SuomiGuru-peli!

14. RYHMÄKERRAN RAKENNE JA TEEMA – VALMISTUMINEN JA ARVIOINTI

OHJAAJAN MUISTILISTA – 14 KERTA

KURSSILTA VALMISTUMINEN, TODISTUSTEN JAKO, YHTEINEN ARVIOINTI JA NYTYTTÄRIT

TIKKATAULU JA NASTAT	
TODISTUS JOKAISELLE RYHMÄLÄISELLE (JOKAISEN OHJAAJAN ALLEKIRJOITUS JA ORGANISATIOSI LEIMA)	
A4- KOKOISET VIISI HYMIÖTÄ	
ARVIOINTIKYSYMYKSET JA ARVIOINTILOMAKKEET KAIKILLE	
OSALLISTUJALISTA	
KAHVITUSTARVIKKEET	

Tällä kerralla kaikki ohjaajat mukaan!

- 1. Aloituspiiri** – luovuutta kehiin!
- Haluaako joku opettaa kotimaastaan jonkun laulun tai leikin?
- Osallistujalista
- 4. Ryhmämuotoinen Kielistartin arviointi**
 - Asetetaan lattialle janaan viisi A4-kokoista hymiötä (katso kuva 18 ja liite 26)
 - Selitetään ryhmäläisille, että he kuulevat erilaisia väittämiä (liite 27) liittyen ryhmään ja jokaisen väittämän kohdalla tulisi asettua sen hymiön kohdalle, joka vastaa oma ajatusta kuullusta väittäjästä.
 - Kerrotaan myös, että vastaukset dokumentoidaan kuvaamalla (kuvissa näkyy vain jalat ja hymiöt).

- Joku ohjaajista lukee väittämiä rauhallisesti ääneen. Mikäli näyttää siltä, että kaikki eivät ymmärrä, pyritään selittämään väittämää (väittämät on hyvä selkokielistää).
- Ohjaajat voivat näyttää mallia ja yhdessä kannattaa kokeilla harjoituskysymys.
- 5.** Pidetään ruokatauko – kaikki herkut esiin ja rauhallista yhteistä nauttimista näistä!
- 6.** Voitte pelata yhdessä esimerkiksi **Mieltymysmittaria**: http://ke-peli.metropolia.fi/harjoitteet_post/mieltymysmittari-taitoja-harrastuksia-ja-ammatteja/
- 7. Henkilökohtainen Kielistartin arviointi**
 - Jaetaan lomakkeet kaikille, yksi ohjaajista lukee lomaketta hitaasti ääneen ja selittää mitä kukin kohta tarkoittaa.
 - Ryhmäläiset täyttävät lomakkeen oman osaamisensa ja ymmärryksensä mukaan. Ne kerätään nimettöminä (liite 28).
- 8. Todistustenjako** – ohjaajien luovuus on jälleen sallittua ja toivottua. (Liitteessä 29 todistus pohja) Jokainen voi ottaa mukaan kartasta oman korun mukaansa.
- 9.** Sopikaa yhteisestä **luokkakokouksesta** puolen vuoden päähän ja kuka ohjaajista lähettää kutsukirjeen kotiin.

Muistuttakaa ryhmäläisiä viimeisestä **tikkatauluarviosta**.

Kuva 18 Kielistartin ryhmämuotoista arviointia – jokaisen väittämän kohdalla tuli asettua sen hymiön kohdalle, joka vastasi omaa vastausta arviointiväittämään.

Vielä lopuksi

- Varatkaa aikaa tilannearvioiden kirjaamiseen yksilötapaamisten jälkeen.
- Tärkeää on asiakkaan saattelutyö jatko palveluihin ja yhteistyö omatyöntekijän kanssa.
- Muistakaa kysyä palautetta myös kielenopettajalta pitkin matkaa. Aikataulutakaa kielenopettajan kanssa arviointitapaaminen, jossa käydään jokaisen ryhmäläisen kohdalla läpi kielitaidon taso, mahdolliset esille nousseet tuen tarpeet ja jatkopolkumahdollisuudet.
- Pitäkää myös ohjaajien loppuarviointikeskustelu, johon kannattaa kutsua esimiehiä mukaan.